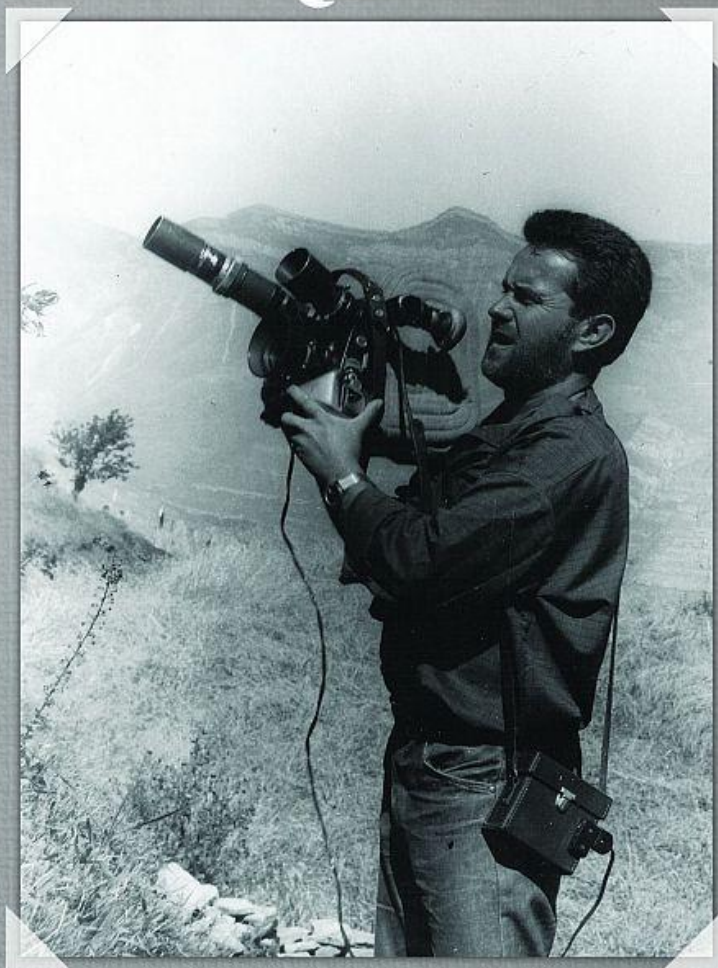

 DOST DOBRÉ
DOKUMENTY

JAN ŠPÁTA

18 dokumentárních filmů klasika české kinematografie
18 documentaries by a legend of Czech film

Jan Špáta, filmový režisér a kameraman, zanechal výraznou stopu v české dokumentární kinematografii 60., 70., 80. a 90. let 20.století. Stovkou svých děl povýšil dokumentární film na drama, svým originálním režijním názorem a kameramanským viděním významně obohatil českou kulturu. Jeho vrcholná díla mají nadčasovou platnost. Proto bylo jeho osmnáct nejvýznamnějších snímků nasnímáno ve vysokém (HD) rozlišení a následně početným týmem odborníků obrazově a zvukově zrestaurováno tak, aby poselství jeho mistrovského díla bylo předáno i dalším generacím. Tyto filmy nyní vycházejí společně s bonusovými materiály v exkluzivní kolekci 4 DVD, výběr je současně uveden také do českých kin. Snímky jsou opatřeny anglickými titulky, a jsou tak k dispozici i zahraničním zájemcům.

pásmo pro kina:
Restaurované filmy Jana Špáty

na čtyřech DVD vychází:

Jan Špáta - 18 dokumentárních filmů klasika české kinematografie

Informace o filmu - Restaurované filmy Jana Špáty

ČR 2009 | 103 minut | česká verze | DVD, Blu-Ray | formát obrazu 4:3 | přístupný | premiéra: 5. listopadu 2009 | konec monopolu: 5. listopadu 2012 | anglické titulky / volitelně

- **žánr** dokumentární film
- **režie, scénář, kamera** Jan Špáta
- **hudba** Luboš Fišer, Gustav Mahler
- **produkce** Marie Křížková, Vlasta Styblíková, Lukáš Rak, Jana Janochová
- **Stránky distributora v ČR** www.aerofilms.cz
- **Oficiální stránky filmu** <http://www.janspata.cz> nebo <http://www.aerofilms.cz/janspata>

■ **O filmu**

Výběr pěti digitálně restaurovaných filmů klasika českého dokumentu. Jedním z prvních režijních počínů Jana Špáty je slavný filmový esej *Respice finem* (15 min.) o venkovských stařenkách s pokorou očekávajících konec života. Při pražské návštěvě věhlasného jazzmana Luise Armstronga v roce 1965 vznikla reportáž *Hallo Satchmo* (26 min.). Ve snímku *Variace na téma Gustava Mahlera* (13 min.) vyjádřil autor svůj vztah a obdiv k českému rodákovi, světoznámému hudebnímu géniovi. V roce 1990 spolu s Jindřichem Štreitem pozoroval život hrdinů tohoto fotografa z pohraničí ve filmu *Mezi světlem a tmou* (24 min.). *Atletické variace* (28 min.) jsou vytříbeným esejem o vítězstvích a prohrách člověka při sportovním klání na mistrovství Evropy v Athénách v roce 1982.

Informace o DVD kolekci

Jan Špáta - 18 dokumentárních filmů klasika české kinematografie

Osmnáct filmů mistra českého dokumentu Jana Špáty - digitálně zrestaurovaných a přeepsaných do HD formátu - bude od 5. listopadu dostupných na čtyřech DVD pod souborným názvem **Jan Špáta - 18 dokumentárních filmů klasika české kinematografie**.

Unikátní kolekce DVD potěší nejen filmové znalce či milovníky osobitých dokumentů. Špátovy filmy nabízejí jedinečný pohled do české duše a povahy, a tím i možnost k dokonalé sebereflexi každému, kdo je ochoten o sobě přemýšlet.

DVD jsou doplněna několika cennými bonusy, které zahrnují například díl z cyklu portrétů GEN o Janu Špátovi (režie Olga Sommerová), soukromý fotoarchiv, unikátní filmové záběry natočené v době Janova dětství jeho otcem aj.

Obsah DVD:

DVD 1 (142´)

Největší přání (29´) 1964

Sociologická sonda o skutečných hodnotách mladých lidí za socialismu

Hlavní cena - Dny krátkého filmu Karlovy Vary, 1965

Hlavní cena - Západoněmecké dny krátkých filmů Oberhausen, 1966

Okamžik radosti (17´) 1965

Obrazová báseň o přátelství amatérských horolezců

Cena Pražského filmového podniku, 1966

Cena závodu Tesla, 1966

Cena Filmového klubu - IV. setkání KF Praha, 1966

Hallo Satchmo (26´) 1965

Reportáž z návštěvy Louise Armstronga v Praze

Respice finem (15´) 1967

Filmový esej o samotě, opuštěnosti a pokoře starých žen

Velká cena - Západoněmecké dny krátkého filmu Oberhausen, 1968

Čestné uznání mezinárodní poroty vysokých škol Oberhausen, 1968

Čestné uznání poroty katolické filmové sekce, Oberhausen, 1968

Cena československé filmové kritiky Trilobit za kameru 1968

Zvláštní cena poroty - Festival dokumentárních filmů Karlovy Vary, 1968

1. cena – přehlídka krátkých filmů v Karviné, 1968

1. cena – soutěž filmových klubů v Karviné, 1968

Země svatého Patricka (29´) 1967

Cestopisný esej o Irsku, vyhlášený ve své době za nejlepší film o této zemi

Zvláštní cena poroty - Festival dokumentárních filmů Karlovy Vary, 1968

Lidé z hor (26´) 1968

O proměnách tradičního života kavkazských venkovanů v Dagestánu uprostřed vysokohorské přírody

DVD 2 (150´)

Matějská pouť (16´) 1974

Obrazově zvuková koláž z tradiční pražské pouti

Jdi za štěstím (16´) 1979

Reportáž z koncertního turné Karla Gotta

Variace na téma Gustava Mahlera (13´) 1980

Životní osud a tvorba geniálního skladatele, který se narodil v Čechách

Zvláštní uznání za originální ztvárnění filmu – Festival hudebních filmů Besanson, 1981

Cena města Kroměříže – Arsfilm Kroměříž, 1981

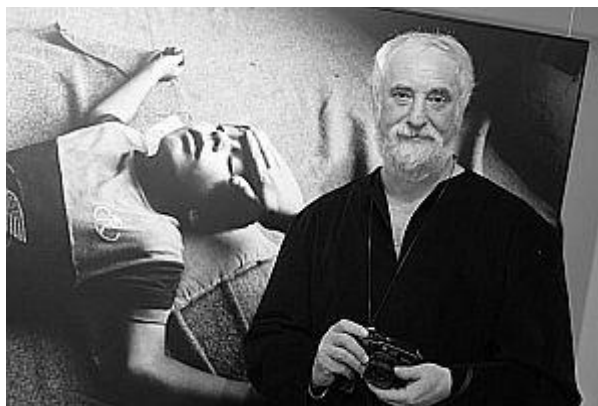
Atletické variace (28´) 1982

Filmový esej o vítězství a prohrách člověka na Mistrovství Evropy

v lehké atletice v Aténách (1982)

Cena sportovních novinářů - Mezinárodní festival sportovních filmů Budapešť, 1983

Čestné uznání - Mezinárodní festival sportovních filmů Kranj, 1984

Mezi světlem a tmou (24´) 1990

O tvorbě fotografa Jindřicha Štreita a životě jeho hrdinů v pohraničí

Hlavní cena FIPRESCI - Nyon, 1991

Hlavní cena ekumenické církve - Nyon, 1991

Čestné uznání mezinárodní poroty - Nyon, 1991

Zvláštní uznání poroty Fipresci - Lipsko, 1991

Čestné uznání - Festival českých a slovenských filmů Bratislava, 1992

Hlavní cena za nejlepší dokument - Tampere, 1992

Japonsko, má láska (53´) 1993

Dokumentární film o životě lidí v Japonsku

DVD 3 (152´)

Největší přání II (89´) 1990

O hodnotách mladých lidí v posledním roce totalitního režimu. Poslední záběr filmu je

natočen 17. listopadu 1989 na Národní třídě

Čestné uznání FIPRESCI - Manheim, 1990

Tvůrčí prémie - Český literární fond, 1990

777 vteřin v Československu (13´) 1992

Hudebně obrazová koláž o naší zemi

Zlatý květ - Tourfilm Karlovy Vary, 1992

Máňa (20´) 1993

O životě nejslavnější filmové zlodějky Máni.

(Režijní spolupráce s Olgou Sommerovou)

Parta (30´) 1993

O přátelství mezi dětmi z Jedličkova ústavu a jejich zdravými kamarády

Tvůrčí prémie Českého literárního fondu, 1993

DVD 4 (131´)

GEN - Jan Špáta (15´) 1994

pohledem Olgy Sommerové

Láska, kterou opouštím 1.díl (58´) 1998

Bilanční zpověď dokumentaristova života

Láska, kterou opouštím 2.díl (58´) 1998

Bilanční zpověď dokumentaristova života

Na projektu restaurování filmů Jana Špáty se podíleli:

- **námět:** Jakub Sommer
- **koncepce, dramaturgie:** Olga Sommerová, Olga Špátová
- **producent:** Richard Němec
- **koproducent:** Radovan Polách
- **produkce:** Magdalena Novotná
- **obrazové korekce:** Olga Špátová, Jakub Sommer
- **remastering zvuku:** Václav Flégl
- **zvuková spolupráce:** Tomáš Kubec
- **grafika:** Vratislav Horčík

Za restaurování zvukové složky filmů tvůrci děkují studiu Soundsquare.

Za restaurování obrazové složky filmů tvůrci děkují studiu UPP.

Archivní materiály poskytl Národní filmový archiv.

Restaurování obrazu

Dílo Jana Špáty, klasika českého dokumentu, nebylo veřejnosti na videonosičích dosud přístupné, a když, tak pouze omezeně a ve špatné kvalitě na VHS. Přepisy a restaurování filmů se nakonec protáhly na rok a půl práce desítky techniků a odborníků. Některé opravy bylo možné provést automaticky speciálním softwarem, jiné se musely řešit manuálně, tj. okénko po okénku. Ve výsledku tak nakonec jde o dosud nejrozsáhlejší projekt digitalizace a restaurování filmů v České republice.

Po jednáních s Krátkým filmem a Národním filmovým archivem se autoři projektu rozhodli pro nové přepisy obrazu z filmových zabezpečovacích materiálů Intermediát pozitiv (IMP), což je první zabezpečovací kopie z originálního negativu. Některé intermediáty bylo třeba vyrobit, protože neexistovaly. Všechny intermediáty se nejprve chemicky laboratorně čistily a poté nasnímaly v rozlišení 2K a zapsaly na nosiče HD CAM SR. Volba této technologie padla proto, že je vhodná jak pro digital cinema, tak i pro veškeré běžné použití (HD televize, Blu-Ray). Technologie 4K ještě není tolik rozšířena a přesahuje finanční možnosti tohoto projektu. Záměrem autorů bylo vytvořit nové mastery v kvalitě, která bude v nejbližší době plně uspokojovat potřeby všech běžných způsobů distribuce.

Přestože se dělaly přepisy ze zabezpečovacích materiálů, i na nich byly více či méně znát stopy času a mechanického poškození. Poté nastoupil složitý a náročný proces digitálního restaurování, který nakonec zabral podstatně více času, než kdokoliv předem očekával. Jde o mnoho filmů na různých materiálech, a proto se objevovalo i mnoho druhů různých chyb a poškození. Na opravách pracovaly rok a půl desítky techniků a odborníků. Některé opravy bylo možné provést automaticky speciálním softwarem, jiné se musely řešit manuálně, tj. okénko po okénku.

Restaurování filmů Jana Špáty je dosud nejrozsáhlejší projekt digitalizace a restaurování filmů v České republice. Autoři si velice váží studia UPP, které se nebálo s nimi do těchto nepříliš probádaných vod vstoupit.

Restaurování zvuku

Jelikož intermediát pozitiv uchovává pouze obrazovou složku a zvukovou pouze pracovní, musel se zvuk přepisovat z používaných filmových kopií. U zvuku byl dříve původním masterem, ze kterého by se dalo vycházet, 35 mm magnetický pás. Ten se však nedochoval ani u jednoho filmu, a proto se musely přepisy udělat z filmových kopií. Ty byly však poškozené a často neúplné. Celý zvuk bylo nutné zremasterovat, odstranit

šumy a lupání a také znovu sesynchronizovat s obrazem. Všechny filmy byly natočeny mono a tak také zůstaly.

Záměrem autorů bylo uchovat filmy ve stejné kvalitě, jak byly natočeny. Do filmů proto nijak nezasahovali, opravovali pouze technické chyby a vady, které vznikly procesem nebo mechanickým poškozením.

Rozhovor - Olga Sommerová

Kolekce 4DVD restaurovaných filmů Jana Špáty obsahuje 18 dokumentů – Jan Špáta jich za 34 let režijní práce natočil 107 (autorských). Bylo určité těžké vybírat. Podle jakého klíče jste sestavila konečný seznam a shodli jste se nad jeho obsahem s dcerou Olgou a synem Jakubem? Nebo preferovali jiné dokumenty?

Pro mne nebylo těžké vybrat Honzovy nejvýznamnější filmy, protože je znám takřka nazpaměť. Vždycky jsem se na ně dívala jako okouzlená divačka i jako kritická filmařka. Vybrala jsem filmy, které mají nadčasovou platnost, ty, u nichž stála při Honzovi múza. Ve výběru jsem si počínala autoritativně, ale nakonec se tam vplížily i dva filmy navíc, jeden si přála dcera Olga, druhý producent Richard Němec.

Přemýšlíte v této souvislosti o zrestaurování dalších Špátových filmů?

To mi vůbec nepříjde na mysl. Nikdo si asi neumí představit, kolik to obnášelo úsilí mnoha lidí a taky peněz.

Byla jste při premiérovém uvedení Restaurovaných filmů Jana Špáty na MFF Karlovy Vary. Čekala jste tak nadšené a radostné reakce diváků?

Když jsme s dcerou a Richardem vstoupili do projekce ve festivalovém nafukovacím stanu a já viděla, že je plný, byla jsem v šoku. To, že tam byli veskrze mladí lidé, mi připomnělo, že Honzovo dílo je věčné, protože se v jeho osobnosti sešlo dopuštěním Štěstěny několik výrazných talentů. Kameramanský, dramatický a dokumentaristický, to znamená umění pozorovat a nutnost vyslovit názor.

Jak Špáta sám vnímal úspěch svých filmů – hodnotil výše ocenění kritiků nebo laických diváků?

Pamatuju si, že festivalová ocenění přicházela k Honzovi pravidelně a samozřejmě, a že je přijímal se zadostiučiněním. Ale vím určitě, že mu víc záleželo na nadšených reakcích diváků a divaček. Jsem přesvědčená, že ti, kteří přišli do kina, pro něj byli nejdůležitější, filmy dělal pro ně, ne pro festivaly. Dlouhodobou zkušeností lze taky dojít k poznání, že ve festivalových cenách nebývá vyjádřena hodnota filmu, ale složení poroty.

Pozná divák znalý Špátovy tvorby rozdíl mezi původní a restaurovanou verzí?

Nevím, zda divák, ale my určitě. Když jsem na první projekci v UPP viděla, co je možné novými technologiemi dokázat, byla jsem unesená. Nikdy jsem v takové kvalitě Honzovy filmy neviděla, i když musím říct, že žádný digitální zázrak nenahradí projekci pětaticítkového filmu na plátně. I když je film poškrábaný a barevně nevyrovnaný, je to přece jen zážitek, kvůli kterému chodíme do kina.

Pravděpodobně málokdo zná Špátovy filmy tak dobře jako vy, na mnoha z nich jste spolupracovala. Přesto, překvapilo vás něco při současné práci s jeho filmy, objevila jste nějaký nový detail, dimenzi, vyznění...?

Přestože jsem mnoho Honzových filmů viděla třeba dvacetkrát, vždycky znovu se do jejich autora zamiluju. S odstupem let, v nichž jsem sama natočila hodně filmů, obdivuju znovu Špátovu kameru, jeho dokumentaristické vidění. Dokumentární kamera je zvláštní disciplína, která nespočívá v umění vytvářet krásné obrazy, ale vnímat skutečnost za pochodu, reagovat na ni, vidět to, co je pro téma objektivní, co přináší poznání něčeho zatím neznámého a nepovšimnutého.

Vypadá to, že stále jenom chválím, ale mluvím o Honzových nejvýznamnějších filmech a taky o jeho filmařské výjimečnosti, která je neoddiskutovatelná.

Po 4DVD setu restaurovaných filmů Jana Špáty určitě se zájmem sáhnou filmoví znalci. Myslíte, že jeho dokumenty mají dnes co říct i běžnému divákovi, návštěvníkovi multikin?

Nevím, co přesně míníte běžným divákem. Honza své filmy točil pro každého, kdo touží po poznání jiných životů, ale i sebe sama. Nevím, jestli jsou to právě návštěvníci multikin, kteří tam chodí na velkolepé hrané filmy. Možná ale, když se nedopatřením k takovému člověku dostane Honzův film, působí pak jako studánka živé vody v moři vykalkulovaného obrazu světa. A takovou působivost by měl mít každý dobrý dokument.

Který film ze Špátovy tvorby máte nejraději vy osobně?

Jmenuju dva, jeden z jeho prvních – Respice finem o starých venkovských ženách. Je to taky Honzův nejmilejší film. A druhý, který vznikl po dvaceti letech v roce 1989, celovečerní Největší přání o hodnotách mladých lidí v posledním roce komunistické totality. Když se po dvaceti letech znovu na ten film dívám, vidím nejenom Honzovo filmařské mistrovství, ale jsem fascinovaná tehdejší mladou generací, která měla už po krk prolhaného režimu a dávala to statečně najevo. Cítím v těch lidech potřebu nesouhlasit, protestovat a ochotu angažovat se pro věci veřejné, což bohužel v současné mladé generaci zoufale chybí.

Rozhovor - Olga Špátová

Znala jste všechny otcovy filmy, nebo jste některé viděla poprvé až při příležitosti sestavování setu 4 DVD? Překvapilo vás něco při současné práci s jeho filmy, objevila jste nějaký nový detail, dimenzi, vyznění?

Táta natočil přes tři stovky filmů jako kameraman a sto sedm svých autorských filmů. Mnoho z nich znám odmala nazpaměť. Na DVD je osmnáct filmů, které táta rád promítal, a nejlépe reprezentují jeho tvorbu. Táta měl jedno velké přání - mít své filmy na kvalitním digitálním nosiči. Měl je pouze na starých VHS. Nikdy se mu to za jeho života nesplnilo. Před pár lety přišel můj bratr Jakub Sommer s nápadem požádat fond české kinematografie o

podporu na úpravu a přepis tátových filmů z celoidů na kvalitní nosič. Doma jsme pak projížděli filmy na DVD a vypisovali škrábance, chlupy a fleky, které je potřeba odstranit. Když kluci ve studiu UPP upravovali obraz, chodili jsme s Jakubem kontrolovat barevnost, světelnost a poškození filmů. Pamatuju si, jak retušovali jeden sedmivteřinový záběr

letícího racka, pracovali na něm celý týden! Jsem ráda, že jsem mohla při opakovaném projíždění jeho filmů zase chvíli s tátou být.

Dokážete ve své vlastní tvorbě identifikovat odraz genů, vlastností, které jste zdělila po svém tatínkovi – ve výběru témat, způsobu zpracování, přístupu k práci?

Při své práci na tátou často myslím. Vidím ho, jak zvedá prst, když mě přepadne při práci lenost nebo když si začnu na něco stěžovat. Táta říkal, že za všechno si zodpovídám sama. Víím, že mi dodává sílu, když mě před natáčením přepadne úzkost. Rozumí mi, když se setkám se strachem, neznalostí nebo ostychem. Nejčastěji ho ale vidím, jak se raduje podobně jako já - z podařeného záběru, z pěkného světla, z nápadu ve střížně, ze setkání s dobrým člověkem.

Několikrát jste zmínila, že jste s tatínkem vedla dlouhé filmařské rozhovory. Co vás naučil, co jste si zapamatovala, použila?

Táta říkal, že se mám na natáčení připravovat jako na sportovní výkon. Povíadali jsme si o práci s kamerou a o světle. Poslouchali jsme spolu vážnou hudbu. Mluvili jsme o používání hudby ve filmu. O práci se zvukem. O komponování filmu ve střížně. Učil mě skládat filmy svou lístečkovou metodou, barevné papírky měl rozložené po místnosti a dával je k sobě jako puzzle. Táta říkal, že mám film budovat stejně tak, jako když si pletu svůj dlouhý cop.

Byla jste při premiérovém uvedení Restaurovaných filmů Jana Špáty na MFF Karlovy Vary. Vzpomenete si ještě, jaké emoce, pocity ve vás v tu chvíli převládaly?

V Karlových Varech byl čistý obraz, kvalitní zvuk a festivalové kino plné mladých lidí. V srpnu to byly tři roky, co nás táta opustil. Myslela jsem na něj, jak se s námi raduje. Jeho velké přání se mu splnilo.

Který film ze Špátovy tvorby máte nejraději vy osobně?

Táta natočil v roce 1989 celovečerní film Největší přání II. Je založený na anketní otázce, jaké je vaše největší přání? Je o mladých lidech, o jejich hodnotách, o přístupu k tehdejší společnosti a politice, o touze po svobodě a lásce. Film končí listopadovou demonstrací na Václavském náměstí. Když táta tenhle film natáčel, bylo mi pět let. Myslím si, že by měl být dnes součástí výuky na základních a středních školách.

Rozhovor - Jakub Sommer

Kdy jste se poprvé začal zabývat myšlenkou na vydání zásadních Špátových dokumentů a jak dlouhá doba uplynula až k finální realizaci?

Po smrti Jana Špáty v srpnu 2006 bylo jasné, že nesmíme dopustit, aby se Špátou odešly navždy i jeho filmy. Kvalitní přepisy snímků v té době neexistovaly. Okamžitě jsme začali s Olgou & Olgou a Richardem Němcem pracovat na tom, abychom „zachránili“ alespoň ty nejzásadnější Špátovy filmy. Od té doby uplynuly tři roky, během kterých jsme sháněli finance, zjišťovali, v jakém stavu jsou původní kopie a negativy, a poté drželi palce kouzelníkům z UPP, kteří filmy pečlivě zrestaurovali.

Co bylo v celém procesu nejtěžší?

Špátovy filmy miluju, ale dívat se na ně „po okně“ bylo trochu únavné. Leč bylo to potřeba. S Olgou Špátovou

jsme je takto „sjížděli“ několik týdnů a zapisovali každý škrábanec, chlup nebo nečistotu v obraze, kterou potom technici digitálně odstraňovali.

Jan Špáta je považován za klasika českého dokumentu, v čem vy vidíte jeho výjimečnost?

Špátovy filmy v sobě vždy snoubí hluboký obsah a téma a nápaditou filmařinu. To je takový jeho trademark. Obsah a forma jsou dokonale vyvážené.

Znal jste všechny Špátovy filmy, nebo jste některé viděl poprvé až při příležitosti sestavování setu 4 DVD? Překvapilo vás něco při současné práci s jeho filmy, objevil jste nějaký nový detail, dimenzi, vyznění....?

Filmy jsem znal, v dětství jsem byl rodiči nucen je zhlédnout povinně. Tenkrát bych se raději díval na Vinneta. Překvapilo mne, že když jsme letos promítali ochutnávkový výběr na festivalu ve Varech, byly sály narvané. Mladí lidé si někdy i 40 let staré dokumenty užívali, jako kdyby byly natočeny včera. Ty filmy prostě nezestárly.

Který film ze Špátovy tvorby máte nejraději vy osobně?

Mám jich nejraději víc, ale zásadní je celovečerní dokument Největší přání II., který vypráví o české společnosti na sklonku komunistického režimu. Je to jeden z nejlépe „udělaných“ celovečerních dokumentů, které jsem kdy viděl. Proto samozřejmě ve výběru nechybí.

Rozhovor - Richard Němec

Jak dlouho trvala příprava a realizace digitalizace a restaurování filmů, které jsou obsaženy na 4DVD Jana Špáty? Eventuelně, kolik lidí se na něm podílelo?

Prvotní myšlenka našeho projektu byla vydat DVD s filmy Jana Špáty, jehož dílo nebylo dosud v Čechách ve videodistribuci přístupné. Původní plán tedy byl sehnat televizní mastery a jednoduše vyrobit DVD. Jenže pak jsme zjistili, že nejenže neexistují kopie pro domácí užití, ale některé filmy vůbec nebyly přepsány do videoformátu a další třeba jen kdysi dávno v analogové kvalitě, která dnes absolutně neodpovídá standardům a požadavkům diváků. Tak jsme se rozhodli to vzít „z gruntu“ a všechny filmy přepsat znovu v co největší možné kvalitě a následně je digitálně zrestaurovat; ve smyslu opravit chyby, které vznikly postupem času - škrábance a podobně. Rozhodně jsme nechtěli zasahovat do filmů autorsky, například je dobarvovat apod. Touto náhodnou cestou vznikl dosud nejrozsáhlejší projekt digitálního restaurování v Čechách. Restaurovala se obrazová i zvuková složka filmů. Nechci zabíhat do technických detailů, protože to ani není důležité. Na restaurování se podílelo několik desítek lidí a strávili na něm tisíce hodin. Pro představu, oprava úvodního záběru filmu Atletické variace s letícím rackem v délce pár sekund trvala týden. A my jsme zrestaurovali téměř deset hodin filmů z různých vstupních materiálů...

Co vás v průběhu realizace nejvíce zaskočilo, překvapilo...?

Všechny nás zejména překvapila náročnost restaurování. Jde totiž o dosud jediný takto restaurovaný komplexní soubor filmů u nás. Ono není tak náročné opravit jeden film. V každém filmu se totiž opakují podobné chyby a na ně se dají aplikovat podobné procesy. My jsme měli ale filmů 18, každý v jiném technickém stavu, z jiného období, na různých nosičích, které pochopitelnějevily různé známky opotřebení. V takovémto rozsahu se

stav předem nedá zjistit. Měli jsme velké štěstí na spolupráci s odborníky ze zvukového studia Soundsqare a zejména obrazové postprodukce UPP. I pro ně to bylo nakonec velké překvapení, že realita několikanásobně překročila jejich odborné odhady. Měli ale pochopení pro tento unikátní projekt a navíc jej brali jako výzvu a velkou zkušenost, takže nám vyšli vstříc. Myslím, že jde o cennou zkušenost nejenom pro ně a pro nás, ale vlastně pro celou českou kinematografii. Ministerstvo kultury chystá digitalizaci národního filmového dědictví a naše poznatky jsou tu k dispozici i dalším. To, že restaurování Špátových filmů vzniklo vlastně mimoděk a mimo tuto státní koncepci, tak může být přínosem pro další podobné projekty. Je to otázka krátkého času, děje se to všude kolem nás. Filmové materiály stárnou a není bezpečné s nimi často manipulovat, HD televize a digitální kina nastupují.

V čem vidíte výlučnost celého projektu?

Výlučnost je zejména v rozsahu a v tom, že je to první vlašťovka. Aktuálním výstupem jsou v této chvíli sice filmy na DVD přístupné zájemcům u nás i v zahraničí, ale neméně důležitý je fakt, že existují videomastery v HD rozlišení (2K), které by měly být pár následujících let dostatečně kvalitní pro různé druhy užití včetně Blue ray, digitálního kina a televizního vysílání v HD kvalitě. Je dobře, že jedněmi z prvních zástupců digitalizace jsou právě kvalitní a dnes již klasické filmy dokumentaristy Jana Špáty. Rozhodně si to zaslouží a jak říká Olga Špátová: Jistě nás vidí a má z toho radost. Vždycky si něco podobného přál.

Proč jste se rozhodl produkovat právě takto technicky náročný projekt – navíc jde o dokumenty, k tomu vzniklé v době vzdálenější - takže pravděpodobně nepřilíš komerčně atraktivní?

Je pravda, že komerční aspekt není v tomto případě prioritní. Vždy, když se rozhoduji, zda budu pracovat na nějakém projektu, zvažuji především, zda mě bude zajímat a uspokojovat. Špátovy filmy jsou skvělé a tento typ projektu je pro mne nová zajímavá zkušenost. Jsme rádi, že projekt finančně významně podpořil Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie - bez jejich pomoci by nebylo možné tento významný, ale nekomerční projekt realizovat.

Po 4DVD setu restaurovaných filmů Jana Špáty určitě se zájmem sáhnout filmoví znalci. Myslíte, že jeho dokumenty mají dnes co říct i běžnému divákovi, návštěvníkovi multikin?

Sám také chodím do multikina a tyto filmy bych si určitě koupil, jenže to zatím nešlo, prostě nebyly k mání. Myslím si, že je důležité, aby si každý našel to, co ho oslovuje, zajímá. Je dobře, že v dnešní době i okrajová díla začínají být přístupná divákům, každý si může vybrat. Možná se v prvním okamžiku neprodá velké množství DVD, ale jde o běh na dlouhou trať. Navíc Špátovy filmy jsou nadčasové. Špáta obohatil dokumentární tvorbu svým kreativním a novátorským přístupem v mnoha směrech a ovlivnil velkou řadu dokumentaristů. Byl skvělým pozorovatelem, a tak jsou jeho filmy jedinečnou výpovědí o době, ve které vznikly. Napadá mne třeba film „Halo Satchmo“ o návštěvě Luise Armstronga v Praze. Armstrong byl jednou z prvních hvězd světové velikosti v Praze. Byla to velká událost, což je těžké si v dnešní záplavě hudby a megastar představit. Nebo filmy Největší přání 1 a 2., které byly dokončeny v letech 1964 a 1990. Jak by asi vypadalo pokračování tohoto filmu natočené dnes? Kam se posunuly hodnoty a přání mladých lidí? O zájem diváků se neobávám, potvrdily je konce konců i velmi úspěšné projekce výběru z filmů s názvem „Restaurované filmy Jana Špáty“ na karlovarském festivalu, kde dokonce bodovaly i v divácké soutěži. To nás také přesvědčilo, abychom tento výběr ve stejnou dobu uvedli i do kinodistribuce. Zjistili jsme totiž, že Špátovo jméno zná mnoho lidí, ale jeho filmy viděl málokdo. Takže diváci mají možnost ochutnat Špátovu tvorbu v kině, a když je osloví a zaujme, mají možnost ve zkoumání Špáty pokračovat doma v klidu z dévédéček.

Který film ze Špátovy tvorby máte nejraději vy osobně?

Dramaturgii výběru filmů dělala hlavně Olga Sommerová. Učinila základní výběr a pak každý z nás navrhl své favority. Pro mne to je film „Okamžik radosti“, výrazný kameramanský film o horolezcích z Adršpachu, kde Špáta objektivně pracoval se světlem, stíny, tmou. Nebál se experimentu a výsledek je nádherný.

Budete v případě úspěchu 4DVD setu přemýšlet o zrestaurování dalších, starších dokumentů?

V první řadě máme v plánu společně s distributorem Milošem Gruberem z Indies MG pokračovat ve vydávání DVD s kvalitními českými dokumenty. Za tím účelem jsme si vymysleli volnou edici DOST DOBRÉ DOKUMENTY. DVD se Špátovými filmy jsou naším prvním počinem a doufáme, že bude úspěšné.

DOST DOBRÉ DOKUMENTY

DOST DOBRÉ DOKUMENTY (DDD) je volná video edice, jejíž vznik inicioval producent Richard Němec a přizval k její realizaci hudebního vydavatele a distributora Miloše Grubera z Indies MG. Edice DDD se bude zaměřovat na

vydávání kvalitních zejména českých dokumentárních filmů na DVD, popř. na jiných formátech. Prvním počinem je vydání 4DVD s restaurovanými filmy klasika českého dokumentu Jana Špáty. Další plán je vydat díla Miroslava Janka a Pavla Kouteckého a dalších. V první řadě se bude edice zaměřovat na vydávání a zpřístupňování prověřených a klasických děl českých mistrů dokumentárního filmu. Hlavním smyslem je nabídnout divákům tyto kvalitní filmy, které nebyly dosud dostupné. DVD budou vybaveny anglickými podtitulky a distribuovány také formou e-shopu. Pokud budou k dispozici potřebné licence, budou DVD nabízena i divákům v zahraničí.

Na logo DOST DOBRÉ DOKUMENTY byla vypsána soutěž. O výběru nejlepšího loga rozhodovala porota ve složení Richard Němec, Miloš Gruber, Olga Špátová a Jarmila Poláková (producentka dokumentárních filmů, mj. Pavla Kouteckého). Z několika desítek návrhů byl vybrán návrh grafika Tomáše Tuče. Jeho animovanou podobu používanou jako znělku vytvořil Vratislav Horčík.

Indies MG je hudební vydavatelství s téměř dvacetiletou tradicí zaměřené na produkci CD a DVD autorů a interpretů tvořících původní, nekomerční hudbu napříč žánry. Indies MG se nyní podílí i na vydávání a distribuci DVD s českou filmovou dokumentární tvorbou.

Jan Špáta – kameraman a režisér dokumentárních filmů

Měl jsem to štěstí, že mou profesí se stal film dokumentární, a protože dokumentární film a život jednou jsou

– nebylo v mém životě události, která by nějak s filmem nesouvisela.

Byl pro mě poznáváním, učil mě dívat se a vnímat, dopřál mi dobrodružství tvorby, ovlivnil mé lásky a přátelství, dal zakusit hořkost, trápení, zoufání a beznaděje i okamžiky největšího štěstí.

Jan Špáta

(25.10.1932 Náchod - 18.08.2006 Praha)

Jana Špátu, dokumentaristu, zrodila šťastná konstelace osobnosti lidské a umělecké, možnost být kameramanem a režisérem zároveň. Jeho dílo a osobnost ovlivnily českou dokumentární kinematografii, mluví se o Špátově dokumentaristické škole. Jeho filmy byly oceněny na zahraničních festivalech, jeho režijní a kameramanský rukopis byl inspirací několika generacím českých filmových dokumentaristů.

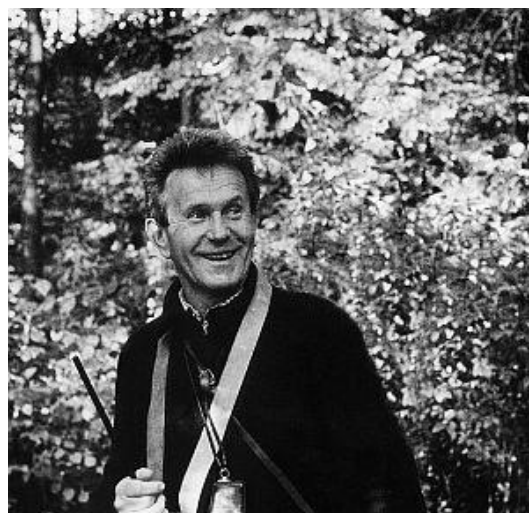
V roce 1952 absolvoval Průmyslovou školu grafickou - obor fotografie. V letech 1952 - 1957 studoval kameru na FAMU. Od roku 1957 pracoval jako kameraman filmových týdeníků, reportážních a dokumentárních filmů v Krátkém filmu Praha.

Jako kameraman pracoval téměř se všemi tehdejšími dokumentaristy. Nejvýznamnějším spolupracovníkem byl pro něj Evald Schorm. Tato spolupráce silně ovlivnila i jeho touhu po samostatné režii. Od prvního autorského filmu NEJVĚTŠÍ PŘÁNÍ z roku 1964 se datuje jeho samostatná režijní tvorba, přestože nadále pracoval jako kameraman. Tento jeho první film spolu s následujícím RESPICE FINEM získaly nejvyšší pocty na domácích i zahraničních festivalech.

V roce 1968 získal ocenění ministra kultury Za vynikající tvůrčí přínos do moderní dokumentární kinematografie. Od šedesátých let točil pro zahraniční společnosti několik cestopisů na všech kontinentech světa. Jeho cestopisy nejsou a nemohou být pouhým popisem cesty, jsou obohaceny úsilím říci něco navíc, říci to svým způsobem, podívat se dovnitř, pod povrch věcí a vztahů. Objevovat v jeho filmech kulturu jiného národa je právě tak vzrušující jako zblízka pohlédnout na člověka.

Za 41 let filmařské dráhy pracoval jako kameraman na stovkách dokumentárních filmů s mnoha režiséry své i mladších generací, nejčastěji se svou manželkou, režisérkou Olgou Sommerovou.

Za 34 let režijní práce natočil 107 autorských filmů, za něž obdržel přes 60 cen na domácích a zahraničních filmových festivalech. Zdánlivá prostota a jednoduchost formy jeho filmů je výsledkem zralého životního a uměleckého přístupu ke skutečnosti, schopnosti jasně a zřetelně vyslovit myšlenku. Jako u mnoha výrazných umělců, je i u Jana Špáty patrná existence jednoho životního tématu, které obměňováno prochází celým dílem. Zajímá se o

úděl bezmocných, trpících, obyčejných, malých svým společenským významem, velkých svým lidským rozměrem.

V roce 1967 vyučoval kameru na FAMU a na německé Hochschule für Film und Gestaltung v Ulmu. V letech 1991 – 2005 přednášel na katedře dokumentární tvorby pražské FAMU. V roce 2002 byl na této škole jmenován profesorem. V témže roce získal státní vyznamenání od prezidenta Václava Havla.

Svou kariéru zakončil v roce 1998 autorskou zповědí, dvoudílným filmem LÁSKA, KTEROU OPOUŠTÍM.

Po ukončení filmařské dráhy psal novinové fejetony, jejichž výběr MEZI SVĚTLEM A TMOU posléze vyšel v nakladatelství Malá skála. V témže nakladatelství vyšel knižní rozhovor OKAMŽIKY RADOSTI, který vedl jeho student a nakladatel Martin Štoll.

Je otcem Martina (1961 – 2001), Jana (1963) a Olgy (1984). Vychovával nevlastního syna Jakuba (1976). V roce 1953 se oženil s Blankou Beranovou, v roce 1981 s Olgou Sommerovou.

Mediální partneři

Rádio 1

České filmové nebe (ČFN)

Partneři projektu

Verbascum, Krátký film Praha ve spolupráci s Národním filmovým archivem, studií UPP a Soundsquare, za podpory Státního fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie

Kontakty

Oficiální web:

www.janspata.cz

Producent:

Verbascum, s. r. o.

Černá 6, Praha 1, 110 00

tel: +420-224 930 077/384, fax: +420-222 311 238

verbascum@email.cz

Kinodistributor:

Aerofilms

www.aerofilms.cz

Videodistributor, e-shop:

Indies MG

www.indiesmg.cz

Mediální servis:

2media.cz, s.r.o.

www.2media.cz